

Колонія «Дігнідад»

ЮЛІЯ КАРПИЦЬКА

25 ВЕРЕСНЯ 2019

Фільм Флоріана Галленбергера «Колонія “Дігнідад”» базований на реальних подіях, що відбувались у Чилі під час військового перевороту 1970-х років.

Джерело: Кете Колльвіц, В'язні

Молода німецька пара опиняється в Сантьяго-де-Чилі: художник і фотограф Даніель живе тут кілька місяців, а стюардеса Лена відвідує його між рейсами. Коли владу в Чилі захоплює Августо Піночет, Даніеля, який малював плакати на підтримку соціаліста Сальватора Альєнде,

заарештовують і ув'язнюють у місці з іронічною назвою – колонія «Дігнідад», колонія «Гідність». Це тоталітарна секта, закрита спільнота, на територію якої вивозять супротивників режиму Піночета. Лена, довідавшись про долю Даніеля, вирішує добровільно вступити до спільноти, щоб знайти й визволити його.

Офіційна назва колонії – «Благодійне й освітнє товариство “Дігнідад”». Це німецьке поселення заснував Пауль Шефер, колишній медик вермахту. Шефер запровадив у колонії диктатуру з суворими правилами, важкою працею й повною ізоляцією від зовнішнього світу. Поселення не підпорядковувалося чилійській владі, проте співпрацювало з режимом Піночета: сюди звозили арештантів і викрадених опозиціонерів. Потрапивши до колонії, байдуже, добровільно чи ні, людина вже не мала права її залишити.

«Шефер розуміє, що сім'я дає нам дім, відчуття захищеності. От він і руйнує сім'ї: відділяє жінок від чоловіків, дітей від батьків. Його сила в цьому». Цей принцип, про який говорить головний герой фільму, виявився надзвичайно дієвим, ставши одним із засобів досягнення ідеальної дисципліни, зразкового послуху, беззаперечного поклоніння лідеру. Проте навряд чи все це було б можливе без самого Шефера. В одній сцені він каже Піночетові, що катувати може будь-хто, а от зламати людину, не завдаючи їй фізичного болю, – це мистецтво.

Методом Шефера була психологічна маніпуляція на кількох рівнях. По-перше, це гра на релігійних почуттях людей: створивши образ пастиря-месії, диктатор отримує права на повний контроль, емоційний і фізичний, над «паствою». У таких умовах кожен акт спротиву можна назвати гріхом, покарання – вигнанням диявола, а ката – дбайливим батьком, який прагне тільки блага. По-друге, це демонстрація сили: публічні покарання знеохочують потенційних бунтівників, ламають їхню волю, а практика колективного побиття об'єднує всіх учасників розправи, стаючи їхньою спільною відповідальністю. Шефер також маніпулював природними людськими інстинктами, придушуючи одні й підсилюючи інші. Він оточував себе чоловіками, для яких був кимось штибу вождя-напівбога, жінок же принижував і прищеплював відразу до них.

**Якщо розум допомагає тверезо оцінити ситуацію, то
перемогти страх і опиратися тому, хто має владу й силу,
героїв спонукає любов.**

Фільм можна назвати історичним трилером. Напруга не полишає глядача від моменту, коли Лена потрапляє до колонії. Здається, кожен її крок відомий Пієві (так Шефера називали мешканці колонії). Тьмяне світло, у якому все здається сірим, створює атмосферу відчаю й безвиході. Знімальній групі вдалося добре передати відчуття нічного жахиття, від якого неможливо прокинутися. Саме в такому стані перебуває героїня: потрапивши всередину, вона вже не належить собі й не може повернутися до зовнішнього світу.

Події фільму скидаються на моторошну антиутопію, проте реальні події в ньому зображені доволі достовірно. Колонія «Дігнідад» проіснувала 40 років (з 1961 до 1991), і за цей час живими з неї вдалося вибратися лише 5 особам. За розбещення 26 дітей і насильство над мешканцями поселення Шефера засудили 1997 року, проте до в'язниці він потрапив лише 2005, де помер за п'ять років.

Фільм знятий досить просто, у ньому мало кінематографічних деталей і слабка драматургія, а проте він вартий уваги бодай тому, що змушує замислитися про деякі нюанси цієї історії. Насамперед це опір і його брак. Лена й Даніель, які знають, що таке нормальне життя, і будь-яким коштом прагнуть повернутися до нього, не піддаються страху саме тому, що мають цю мету. Для них Шефер – це однозначне зло, яке треба здолати, тому вони спроможні чинити опір його психологічному впливу. Тимчасом залякані мешканці колонії сприймають усе, що там коїться, як звичне й нормальне, тож для них нема підстав пручатися.

З цього погляду цікавий персонаж Урсули – дівчини, яка прожила в колонії все життя й усе-таки наважилася на бунт. Що підштовхнуло її до втечі? У кількох сценах повторено думку, що розумні люди – небезпечні. Саме це відрізняє Лену, Даніеля й Урсулу від інших мешканців «Дігнідаду»: вони розуміють більше, ніж дозволено. Такі люди не зможуть довго виживати в колонії: по-перше, добробут Шефера ґрунтується на бездумній зомбованій масі прихильників; по-друге, критична оцінка подій не дозволяє піддатися владним маніпуляціям. І якщо розум допомагає тверезо оцінити ситуацію, то перемогти страх і опиратися тому, хто має владу й силу, героїв спонукає любов. Саме любов до Даніеля змусила Лену прийти до такого страшного місця, як колонія «Дігнідад». І саме любов до своєї ще не народженої дитини підштовхнула Урсулу звідти тікати.

Щаслива втеча героїв здається чимось фантастичним з огляду на всі заходи безпеки, що були вжиті на території колонії. Проте навряд чи це романтизація подій заради гепі-енду. Усе-таки Шефер мав слабке місце – безмежну віру в свої можливості. Він навряд чи вірив у якусь вищу силу – релігія для нього була методом впливу на людей; проте вірив у себе та свій «талант», майстерність психологічної маніпуляції. Такий лідер просто не зможе визнати, що хтось виявиться розумнішим та зможе чинити йому опір на його ж території. Мабуть, тому він не

помічав удаваної розумової неповноцінності Даніеля, прихованих мотивів Лени й «нормальності» Урсули.

Зрештою, саме завдяки таким «мізкуватим» людям, як герої стрічки, вдалося викрити Шефера. Але в колонії залишалася та більшість, яка до кінця, навіть після втечі й ув'язнення тирана, не розуміла, у чому його провина. І саме ця більшість довірливих і заляканих мешканців колонії уможливила її діяльність. Колонія «Дігнідад» існує й досі, відома як «Вілла Баварія». Місцеві мешканці, колишні сектанти, влаштовують там фестивалі німецької культури й розвивають туризм. І це, мабуть, одна з найбільш дивних і хворобливих туристичних принад на планеті.

ЮЛІЯ КАРПИЦЬКА

25 ВЕРЕСНЯ 2019